

KIRJALLINEN KYSYMYS 1227/2013 vp

Osakaskuntien oikeudet kalastuslain uudistuksessa

Eduskunnan puhemiehelle

Valmisteilla olevan kalastuslain yhtenä tavoitteena on ammattikalastajien toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteeseen pyritään muun muassa määrittelemällä kalatalousalueiden käyttö- ja hoito-suunnitelmissa kaupalliseen kalastukseen erityisen hyvin soveltuvat alueet, joita koskevia kalastuslupia ja kalastusoikeuksien vuokrasopimuksia kalavesien omistajat sitoutuisivat tekemään alueen kaupallisten kalastajien kanssa.

Kuitenkin lakiluonnoksen 13 §:n mukaan viime kädessä kaupallisilla kalastajilla olisi mahdollisuus saada lupa kalavesien omistajien sijaan ELY-keskukselta.

Tämä mahdollisuus on herättänyt paljon kysymyksiä ja epätietoisuutta monien osakaskuntien jäsenten keskuudessa. Noudattaako esitys perustuslain 15 §:ää, jonka mukaan jokaisen omaisuus on suojattu? Lain perusteluissakin todetaan, että kalastusoikeus on lähtökohtaisesti vesialueen omistajalle kuuluva omaisuudensuojaa nauttiva etuus, joten esitettävän lupajärjestelmän hyväk-

syttävyys on perustuslain 15 §:n näkökulmasta keskeinen kysymys.

Toisaalta lakiin on esitetty myös säännöstä, jossa vesialueen omistaja voitaisiin velvoittaa määräajassa suorittamaan käyttö- ja hoitosuunnitelman tarkoituksen toteutumisen kannalta keskeiset kalakantojen hoitotoimenpiteet uhalla, että ne teetetään viranomaisen toimesta omistajan kustannuksella. On ymmärrettävää, että tällaiset säännökset herättävät epäilyjä ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten kalastuslaki turvaa osakaskuntien perustuslailliset oikeudet, jos ELY-keskus voi päättää kalastusoikeudesta ja

mikä on osakaskuntien asema ja rooli, jos niille jää vain velvoitteita, kuten kalojen istutus, kasvatus ja vesistön hoitosuunnitelmien laatiminen?

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 2014

Anneli Kiljunen /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Anneli Kiljunen /sd näin kuuluvan
kirjallisen kysymyksen KK 1227/2013 vp:

*Miten kalastuslaki turvaa osakaskun-
tien perustuslailliset oikeudet, jos ELY-
keskus voi päättää kalastusoikeudesta ja*

*mikä on osakaskuntien asema ja rooli,
jos niille jää vain velvoitteita, kuten ka-
lojen istutus, kasvatus ja vesistön hoit-
osuunnitelmien laatiminen?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Esitetty luonnos kalastuslaiksi turvaa osakaskun-
tien ja muiden kalastusoikeuden haltijoiden pe-
rustuslailliset oikeudet mahdollistamalla omai-
suuden käyttöön ulottuvat rajoitukset vain sellai-
sissa tilanteissa, joissa rajoituksille on olemassa
perustuslain näkökulmasta riittävät perusteet.
Koska lakiehdotuksessa esitetty ELY-keskuksen
valtuus myöntää kaupalliselle kalastajalle alueel-
linen lupa ei rinnastu omaisuuden pakkolunas-
tukseen tulee perustuslain 15 §:n mukaisen omai-
suuden suojan rajoittamista arvioida eduskunnan
perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä
muotoutuneiden perusoikeuksien yleisten rajoit-
tamisedellytysten kautta.

Kysymyksessä esiin tuotu kaupallisten kalas-
tajien alueellinen lupa merkitsisi kalastusoikeu-
den haltijan omaisuuden käytön rajoittamista sa-
massa suhteessa kuin oikeutta luvan nojalla
myönnetään kaupallisen kalastajan käyttöön. Ra-
joituksen peruste ja ELY-keskuksen toimivallan
rajat olisi esityksessä lain tasolla täsmällisesti ja
tarkkarajaisesti säännelty. Ehdotetussa 13 §:ssä

esitetyt luvanmyöntämisedellytykset ovat tiukat
ja niiden tulee kaikkien täytyä, jotta lupa voi-
daan myöntää. Laissa säädettäisiin viranomaisen
velvollisuudesta määrätä luvalla ehtoja sekä kau-
pallisen kalastajan velvollisuudesta maksaa ka-
lastusoikeuden haltijoille käypiin hintoihin pe-
rustuva kohtuullinen korvaus vesialueen käyttä-
misestä.

Esitysluonnoksessa luvan myöntäminen on si-
dottu kalavarojen kestäväen tuoton varmistami-
seen ja käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden
toteuttamiseen. Lupa olisi tarkoitettu viimesijai-
seksi keinoksi päästä kalastamaan alihyödynnet-
tyjä kalavaroja ja osaltaan edistämään pyrkimys-
tä kalavarojen ekologisesti, sosiaalisesti sekä ta-
loudellisesti kestäväen käyttöön. Lupia voidaan
siten myöntää vain alueille, joiden kalakannat
kestävät niiden taloudellisen hyödyntämisen ja
jotka on käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritel-
ty tähän tarkoitukseen hyvin soveltuviksi. Vesi-
alueen omistajat voisivat käyttö- ja hoitosuunni-
telmaprosessiin osallistumalla vaikuttaa omalta
osaltaan kaupalliseen kalastukseen soveltuvien
alueiden määrittämiseen.

Esitysluonnokseen sisältyvällä kaupallisten
kalastajien alueellisella luvalla pyritään lisäksi
edistämään suomalaisen kaupallisen kalastuksen
toimintaedellytyksiä ja kotimaisen kalan saantia
elintarvikkeeksi. Lupajärjestelmän synnyttämäl-
lä omaisuudenkäytön rajoituksella on siten ylei-
sesti hyväksyttävät perusteet. Kaupallisen kalas-
tuksen aiheuttaman kalastuspaineen tasaisem-
man jakautumisen kautta rajoituksella olisi lisäk-
si vesialueen omistajien yhdenvertaisuutta edis-
tävä vaikutus. Kalastusoikeuksien haltijoiden pe-
rustuslaillisia oikeuksia turvattaisiin myös nou-
dattamalla lupamenettelyssä hallintolakia ja hy-

vän hallinnon vaatimuksia sekä lupapäätökseen liittyvällä muutoksenhakuoikeudella.

Kalastuslakiluonnoksessa kalastusoikeuden sisältö säilyisi lähtökohdiltaan muuttumattomana. Myös osakaskuntien ja muiden vesialueen omistajien asema ja rooli säilyisivät ehdotetussa laissa pääosin ennallaan. Kalastusoikeutensa nojalla omistajalla olisi edelleen oikeus määrätä kalastuksesta vesialueellaan muun muassa myöntämällä kalastuslupia, asettamalla lupaehtoja ja rajoituksia myöntämänsä luvan nojalla tapahtuvalle kalastukselle sekä perimällä maksun myöntä-

mistään luvista. Näin ollen osakaskunnat olisivat jatkossakin keskeisessä asemassa kalastuksen järjestämisessä. Kalastuslakiluonnoksen 41 §:n mukaan kalastus on järjestettävä käyttö- ja hoitosuunnitelman sekä lain 1 §:n tavoitteiden mukaisesti. Kalastuksen järjestämisestä vastaa kalastusoikeuden haltija. Myös voimassa olevassa kalastuslaissa velvollisuus kalastuksen ja kalakan- nan hoitoon kuuluu 2 §:n mukaisesti kalastusoikeuden haltijalle. Omistajan velvollisuus kalakantojen hoitoon ei siten lainuudistuksen myötä olennaisesti muuttuisi.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2014

Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1227/2013 rd undertecknat av riksdagsledamot Anneli Kiljunen /sd:

Hur tryggar lagen om fiske delägarlagens grundlagsfästa rättigheter, om NTM-centralen får bestämma om fiskerätten, och

vilken är delägarlagens ställning och roll, om de bara har skyldigheter såsom att plantera ut och odla fisk och att utarbeta vårdplaner för sina vattenområden?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Det föreslagna utkastet till lag om fiske tryggar delägarlagens och övriga fiskerättsinnehavares grundlagsfästa rättigheter genom att möjliggöra begränsningar som ingriper i användningen av egendom bara i situationer där det finns tillräckliga grunder för begränsningarna i ett konstitutionellt perspektiv. Eftersom den behörighet att bevilja kommersiella fiskare regionala fisketillstånd som NTM-centralen ska få enligt lagförslaget inte är jämförbar med tvångsinlösen, ska begränsningen av skyddet för äganderätten enligt 15 § i grundlagen bedömas enligt de allmänna villkor för att begränsa grundläggande rättigheter som har tagit form genom grundlagsutskottets utlåtandep Praxis.

De regionala fisketillstånd för kommersiella fiskare som tas upp i spörsmålet innebär att fiskerättsinnehavarens rätt att använda sin egendom begränsas i samma proportion som denna rätt genom tillstånd ställs till en kommersiell fiskares

förfogande. Grunden för begränsningen och gränserna för NTM-centralens behörighet anges i den föreslagna lagen såväl precist som och med klar avgränsning. De villkor för beviljande av fisketillstånd som anges i 13 § i den föreslagna lagen är strikta, och samtliga villkor måste vara uppfyllda för att ett tillstånd ska kunna beviljas. I lagen ska det enligt förslaget föreskrivas om myndighetens skyldighet att fastställa villkor för tillståndet och om fiskarens skyldighet att betala innehavarna av fiskerätten en skälig ersättning för användningen av vattenområdet. Ersättningen ska grunda sig på gängse pris.

I propositionsutkastet knyts beviljandet av tillstånd till säkerställandet av en hållbar avkastning av fiskresurserna och uppfyllandet av målen i planen för nyttjande och vård. Tillståndet är avsett som en sistahandsåtgärd för att ta i bruk fiskresurser som används för lite och på så sätt främja strävandena att uppnå en ekologiskt, socialt och ekonomiskt uthållig användning av fiskresurserna. Tillstånd kan därför beviljas bara för områden där fiskstammarna har tillräcklig bärkraft för ett ekonomiskt nyttjande och som i planen för nyttjande och vård har fastställts som lämpliga för detta ändamål. Enligt lagförslaget kan vattenområdets ägare utöva inflytande över vilka områden som fastställs som lämpliga för kommersiellt fiske genom att delta i nyttjande- och vårdplansprocessen.

Genom det regionala fisketillstånd för kommersiella fiskare som ingår i propositionsutkastet strävar man dessutom efter att förbättra verksamhetsbetingelserna för det kommersiella fisket i Finland samt tillgången på inhemsk matfisk. Den begränsning i användningen av egendom som tillståndssystemet medför har därför allmänt godtagbara grunder. Tack vare att den

belastning av fiskresurserna som det kommersiella fisket orsakar fördelas jämnare, ökar begränsningen dessutom jämlikheten mellan ägarerna till ett vattenområde. Fiskerättsinnehavarnas grundlagsfasta rättigheter tryggas även genom att förvaltningslagen och kraven om god förvaltning tillämpas på tillståndsförfarandet och genom rätten att överklaga tillståndsbeslut.

I utkastet till ny lag om fiske förblir innehållet i fiskerätten oförändrat i fråga om grundprinciperna. Också delägarlagens och övriga vattenområdesägares ställning och roll förblir i den föreslagna lagen i huvudsak oförändrade. På grund av sin fiskerätt ska ägaren fortfarande ha rätt att bestämna om fisket i sitt vattenområde bland annat

genom att bevilja fisketillstånd och fastställa tillståndsvillkor och begränsningar för det fiske som bedrivs med stöd av tillstånden och genom att ta ut en avgift för tillstånden. Därför kommer delägarlagen enligt förslaget även i fortsättningen att ha en central ställning när fisket ordnas. Enligt 41 § i utkastet till lag om fiske ska fisket ordnas i enlighet med planen för nyttjande och vård samt de mål som anges i 1 § i lagen. Fisket ska ordnas av innehavaren av fiskerätten. Även enligt gällande lag om fiske är det innehavaren av fiskerätten som är skyldig att ordna fisket och vården av fiskbeståndet (2 §). Ägarens skyldighet att ordna vården av fiskstammarna ändras därför inte väsentligt i och med lagreformen.

Helsingfors den 11 februari 2014

Jord- och skogsbruksminister Jari Koskinen